ECONOMICE-FINANCIARE

UN BILANȚ ȘI INVĂȚĂMINTELE LUI

Românimea îngroapă azi, fără regrete, dar și fără bucurii răzbunătoare, anul cel mai nefast din viața sa. Fiecare din noi își dă seama, că nu cu bocete și cu afurisenii, se pot repara catastrofele. E mai cuminte, deci, să ne 'numărăm bărbătește pierderile, să scrutăm în adâncime cauzele și să tragem concluziile pentru orientarea în viitor.

Pierdem 99.790 km.² din suprafața totală de 295.049 km.² și 6.758.954 locuitori din populația totală de 20.050.378 loc. pe anul 1940.

Potențialul economic al țării se reduce astfel în proporție, prin pierderea suprafețelor productive ale solului și a bogățiilor subsolului, cu întreaga armătură industrială pentru punerea lor în valoare.

Astfel, economia agrară pierde:

Terenuri arab. Ha.	Fânețe naturale și pășuni Ha.	Livezi, pomi și vii Ha.	Păduri Ha.	Orașe, sate, Drum., ape, teren. neprd. Ha.	TOTAL Ha.
4.976.320 37%	1.574.796 38%	212.018 33%	1.889.420 29%	1.644.473 32%	10.297.027 35%

Deci, de unde pierderea medie generală este de 35% (mai mult de o treime), în unele sectoare ea atinge procente și mai apăsate: la terenuri arabile 37%, la fânețe naturale și pășuni 38%. **Dacă am amănunți pierderea și pe soiuri de culturi, am constata că ea atinge procente alarmante în compartimentul oleaginoaselor, leguminoaselor și sfeclei de zahăr.**

In ce privește economia cooperatistă, pierderile reprezintă — **după datele prezentate de „Curierul Cooperației Române" pe 1 Iulie—1 Oct 1940 — 20% și anume: 1.368 unități românești de gradul I și de toate categoriile, cu 222.890 asociați din totalul de 6.766 unități și 1.221.756 asociați. Precum și 11 bănci federale românești cu 780 membri din totalul de 55 federale cu 4.964 membri.**

Industria pierde — **socotind numai întreprinderile principale — 1.146 unități din totalul de 3.800, reprezentând peste 11% din capitalul investit, adică 5.703.4 milioane față de 51.3 miliarde, la cât se ridicau investițiile industriale în România neciuntită. Sub raportul forței motrice și al personalului întrebuințat, pierderile apar și mai importante. Iar în anumite sectoare industriale procentul pierderii este foarte mare:**

In industria alimentară 47% din numărul întreprinderilor (475 din totalul de 995); 31% din forța motrice, 25% din personal și 23% din capitalul investit.

In industria lemnului: 36% din n-rul întreprinderilor (262 din 713), 35% din forța motrice și personal și 30% din capitalul investit.

Nu mai puțin însemnate sunt pierderile din industria pielăriei: 27% din capitalul investit și 33% din personal; din industria construcțiilor 25% din n-rul întreprinderilor și din cea metalurgică 21%.

Ceeace ne rămâne de făcut este ca prin muncă organizată și după un plan de sforțări coordonate să folosim în cele mai bune condițiuni bunurile și forțele productive din patrimoniul redus al țării. In această direcție, acordurile de colaborare cu technica și capitalul Marelui Reich, semnate la Berlin în ziua de 4 Dec. 1940 și mai ales punerea în aplicare a planului decenal de reconstrucție a țării, ne deschid mari posibilități, de care trebue să ne folosim.

Ceeace, într'adevăr, caracterizează și ridică în valoare aceste acorduri este tocmai principiul mutualității pe care se sprijină economia lor.

Iar ceeace, în aplicarea acestei mutualități, reprezintă un viu și foarte practic interes pentru noi, este cu siguranță orizontul nelimitat pe care ea îl oferă agriculturii și agricultorilor noștri în direcția sporirii rentabilității agricole.

Slăbirea acestei rentabilități provocată de scăderea vertiginoasă a prețurilor în târgul produselor agricole din perioada crizei economice mondiale și care a depășit cu mult curba prețurilor din sectorul industrial, a condus fatal la slăbirea puterii de cumpărare a masselor plugărești de pretutindeni și prin aceasta la accentuarea dezechilibrului economic mai ales în țările agricole și în cele cu economia mixtă: și agricolă și industrială.

Artificiile **la care au trebuit să recurgă guvernele din țările respective pentru îndulcirea acestui dezechilibru și mai ales pentru asigurarea unor prețuri remuneratorii în agricultură s'au dovedit foarte costisitoare și numai parțial răspunzând rezultatelor scontate. Principalul era, în definitiv, nu numai de a se asigura prețuri remuneratorii interne și externe, dar și piețe sigure — piețe permanente de scurgere a prisosurilor, paralel cu un regim general de stabilitate în producție și desfacere — care să se sprijine, la rândul, pe organizarea întregei economii agricole, în sensul unei producții de calitate și cantitate, în stare să compenseze prin ea însăși eventualele deficiențe în cursul prețurilor.**

Or, aceste condițiuni optime le prevede și le oferă planul decenal și se integrează în însuși spiritul care a prezidat la încheierea acordurilor de colaborare germano-română.

Este poate singurul element asigurător din bilanțul sumbru al anului înmormântat.

Problema apare sub un aspect ceva mai gingaș în ce privește refacerea industrială a țării.

Dela început trebue să arătăm, că România nu poate trăi onorabil fără o industrie proprie. Altfel ar risca să se resemneze la rol și funcțiuni subalterne în noua ordine europeană. Ea îndeplinește toate condițiunile pentru întreținerea unei industrii pe picioare proprii — cel puțin în anumite sectoare — și apoi necesități bine definite de ordin demografic, social, bugetar, militar și național îi impun desvoltarea — în limite raționale, firește, — a armăturii sale industriale. Nu trebue uitat, că Ungaria, deși tot țară agricolă, dispune de un procent al populației active folosit în industrie de 23%, față de numai 10—11, procentul României.

Pe noi evenimentele ne-au surprins abia la începutul procesului de industrializare. Iar pierderile teritoriale din lunile trecute au slăbit în anumite sectoare, chiar potențialul industrial așa de redus, pe care ni-l formasem.

Fapt e că nu putem renunța la cursul unei evoluțiuni firești și necesare a economiei românești spre un standard mai ridicat de industrializare.

Deci, cu tot primatul pe care-l recunoaștem agriculturii, nu trebue să pierdem din vedere nici imperativele desvoltării industriale. Mână 'n mână, amândouă trebue să se ajute, amândouă trebue să se desvolte pe teren sănătos, pentrucă numai din paralelismul lor ascendent va putea rezulta echilibrul și înzdrăvenirea economiei românești.

Să fim atenți și, deopotrivă, stăruitori, disciplinați și harnici.

Iată cuvântul de ordine, cu care trebue să pășim pragul anului 1941.

HAR. I.

Puterea industrială a Germaniei

de AXENTE SEVER BANCIU
subdirector în ministerul de finanțe

Puterea militară a unei țări în războiul motorizat și mecanizat de astăzi este în directă dependență de puterea ei industrială.

Prin expresiunea „putere industrială" nu înțelegem bogăția sau producția unei țări în materii prime, ci *capacitatea industriei sale de a transforma materiile prime în produse finite.*

Pentru a fi bine înțeleși să dăm un exemplu: Ungaria este a doua producătoare a lumei, de bauxită, dar industria ei de aluminiu este ca și inexistentă, așa că aproape întreagă producția de minereu o exportă, în schimb Norvegia deși nu produce deloc bauxită, posedă o industrie a aluminiului foarte desvoltată, bazată pe minereu de import, căci extragerea aluminiului din bauxită se bucură în primul rând pe curent electric ieftin, ceeace Norvegia are cu prisosință.

Dar, mi se va spune: fără materii prime industria nu are ce să prelucreze. Adevărul acesta, — oricât s'ar părea unora de paradoxal, a devenit numai pe jumătate valabil.

Germania, mai mult decât ori care altă țară din lume ne oferă acest paradox: deși săracă în materii prime ea are o putere industrială extraordinară, ceeace-i dă și un potențial militar fără egal.

Iată dece este extrem de interesant să intrăm mai amănunțit în analiza capacității industriei germane, căci astfel vom putea vedea și factorul —poate — cel mai de seamă al victoriilor germane ale celui de al treilea Reich.

Cea mai de seamă bogăție a subsolului german sunt *cărbunii de pământ și am putea sublinia că e singura dintre toate materiile prime pe care le posedă, a cărei producție nu numai că acoperă enormele nevoi ale consumului, dar dă și un surplux pentru export.*

Intr'adevăr privind datele statistice 1) vedem că Germania are o producție anuală de *186 milioane tone huilă*, fiind a treia țară din lume după U.S.A. și Anglia și de *193 milioane tone lignit*, când producția mondială e abea 265 milioane tone. Dacă vom mai adăuga că în acelaș an a produs 43 milioane cocs, depășind ușor chiar Statele Unite, vom avea atunci toate datele problemei.

Importanța cărbunilor nu mai este ca la sfârșitul secolului trecut, când se foloseau în special la punerea în mișcare a trenurilor, vapoarelor și mașinilor din industrii, la fabricarea gazelor de iluminat a coxului și la încălzit.

Astăzi cărbunii înseamnează fabricare de cox metalurgic care se întrebuințează la extragerea fontei (și deci a oțelului) din minereu.

Cărbunii înseamnează fabricare de amoniac și îngrășăminte chimice, de coloranți și medicamente.

Dar în afară de toate acestea, cărbunii, mai au o însemnătate extraordinară, relevată tocmai cu oamenii de știință și de industria germană.

Reichul are cărbuni din abundență, dar îi lipsește complet cauciucul și aproape complet petrolul.

Ei bine, *chimiștii și industria germană au reușit să fabrice din cărbuni atât cauciuc, cât și benzină.*

Cauciucul fabricat din cărbuni se numește *buna* și este mai durabil decât cel natural. Anvelopele automobilelor germane, sunt fabricate în cea mai mare parte din buna, și toată lumea e mulțumită de calitatea lor.

Benzina sintetică se fabrică pe scară industrială, și anume în 1937 se producea 800 mii tone, astăzi cu siguranță că această producție a ajuns la câteva milioane tone anual.

E adevărat că trebuesc 4 tone de cărbuni pentru a se extrage o singură tonă de benzină, dar ce contează acest lucru când Germania are cărbuni din belșug.

Deasemenea trebue să recunoaștem că benzina, sintetică întrebuințată în aeronautică nu dă avionului aceeași viteză ca benzina naturală, dar acest lucru nu este esențial, deoarece Reichul folosește aceste produse sintetice la automobile, tancuri, submarine etc., iar benzina ce o extrage din țițeiul propriu și cea importată o întrebuințează în special în aviație.

Iată cum cărbunii care au stăpânit mai bine de un secol viața industrială a lumei și care în concurență cu noul carborant, petrolul, au căzut pe planul al doilea, au fost reabilitați de industria germană, care a reușit să extragă din ei, pe lângă atâtea produse importante, chiar benzină.

*

Dar puterea industrială a Germaniei reese tot atât de evident și din alte compartimente ale industriei sale.

Toate armele motorizate moderne au la bază *fierul;* Germania are industria siderurgică cea mai desvoltată din Europa și nu e depășită nici pe plan mondial decât de Statele Unite ale Americei.

Deși cea mai mare producătoare de minereu de fier a Europei și a doua din lume era Franța (33 milioane tone în 1938) ea producea abea 6 milioane tone oțel, iar Germania, cu o producție de abea 14 milioane tone minereu mai importa 22 milioane tone pentru a produce 32 milioane tone oțel, ceeace face aproape de 4 ori cât Franța, cu o producție de minereu de 2½ ori mai mică. Ca element de comparație, mai putem adăuga că Anglia a produs în acelaș an 12 milioane tone minereu, a mai importat 5 milioane tone și a produs 10.5 milioane tone oțel.

Așa dar, încă la începutul acestui războiu Germania producea cu aproape 7 milioane tone oțel mai mult decât Anglia și Franța laolaltă și rolul oțelului e bine cunoscut în acest război, căci din el se face totul dela mitraliere la tunuri și dela tancuri la vase de război.

Problema grea, ce o avea Germania de rezolvat la începutul conflictului, era de-a-și asigura importul enorm de 22 milioane tone minereu (cel mai mare din lume) care se făcea în timpuri normale din Suedia, Franța, Luxemburg, etc.

Intr'adevăr Reichul, prin ocuparea Norvegiei, Luxemburgului și Franței de nord (Lorena) și-a rezolvat complect această problemă.

Astăzi, teritoriile ocupate de către armata germană dau o producție de 56 milioane tone minereu, la cari mai adăugăm producția de 14 milioane tone a Suediei (din cari 18 milioane destinate exportului), vedem că *Germania are asigurată o producție de minereu de 70 milioane tone anual, față de Anglia care cu întregul ei Imperiu Colonial produce 22 milioane tone minereu și 14 milioane tone oțel.*

* *

In ce privește metalele neferoase, situația Germaniei este următoarea: Duce lipsă de cositor, deoarece Europa întreagă produce abea 3.5 mii tone anual, iar Germania singură ar avea nevoe de 15-19 mii tone.

Producția de cupru este insuficientă, căci din minereul Europei întregi se extrage abea 240 mii tone metal, iar nevoile Reichului sunt de peste 40 mii tone.

Producția de plumb este ușor dificitară, iar cea de zinc mai ales după ocuparea zăcămintelor din Polonia se poate considera complect satisfăcătoare.

Nevoile de minereu de mangan, deși mari (peste 400 mii tone anual) se pot ușor acoperi prin import din U.R.S.S., care are cea mai mare producție a lumei.

Si în acest sector, al metalelor neferoase, planul economic al Maresalului Göring a avut rezultate foarte bune.

E adevărat că aceste metale colorate sunt indispensabile în războiu, atât la fabricarea armamentului cât și a munițiunilor, căci cuprul amestecat cu zincul ne dă alama, iar amestecat cu cositorul ne dă bronzul.

Lipsurile acestor metale nu mai sunt atât de importante din următoarele motive:

1) Germania a importat în ultimii ani, ca urmare a planului economic, din aceste metale mult mai mult de cât avea nevoe, constituindu-și astfel stocuri importante.

2) La ocuparea Belgiei, Olandei și Franței a capturat cantități foarte importante din aceste metale.

3) Răsboiul, actualmente ne mai fiind pe uscat, ci numai pe mare și în aer, se consumă foarte puțin din aceste materii prime.

Dar această problemă a metalelor colorate Germania a rezolvat-o și pe alt plan.

Industria germană a dat o desvoltare extraordinară producției de aluminiu, al cărei minereu de bază — bauxita — se găsește din abundență în Europa și deci blocada engleză nu poate avea nici un fel de influență asupra aprovizionării Reichului.

Aluminiul pe lângă că este metalul de bază în fabricarea avioanelor, dar în combinație cu alte metale (magneziu, siliciu, cuprul, mangan, zinc) ne dă o mulțime de aliaje, între cari și duraluminiul, cari înlocuesc foarte bine, într'o mulțime de fabricate, metalele colorate.

In legătură cu industria aluminiului, trebue să subliniem, că *deși Franța este cea mai mare producătoare de bauxită a lumei (682 mii tone) ea produce abea 45 mii tone aluminiu metalic, în vreme ce Germania la o producție de abea 19 mii tone, a importat 1.185 mii tone bauxită și a fabricat 165 mii tone aluminiu, ajungând astfel cea mai mare producătoare din lume, deși cum am arătat, producția ei de bauxită este fără însemnătate.*

Acest import considerabil de bauxită, care înseamnează 30% din producția mondială, se acoperă complect din țările Europei și în special din Ungaria, Jugoslavia, Italia și Franța.

*

La capitolul textilelor, Reichul duce lipsă de lână și ca toate țările Europei mai ales de bumbac, deoarece în continentul nostru nu se produce decât în cantități infime în țările sudice.

Germania produce astfel abia 20 mii tone lână și mai importă 174 mii tone, iar nevoile de bumbac se acoperă prin importul masiv de 375 mii tone.

Ei bine și în acest sector chimiștii germani au dat posibilitatea industriei, să amelioreze foarte mult aceste lipsuri prin *fabricarea de produse sintetice.*

Astfel, Germania produce mătase, celofibră (surogatul bumbacului) și lână, toate din lemn. Chimistul italian Ferretti în 1936 a descoperit un alt procedeu de a fabrica lână din lapte, iar acest produs se numește lanital.

Producția de textile sintetice în Germania a ajuns la cantități foarte importante.

Astfel în 1938 a produs 66 mii tone mătase sintetică și 154 mii tone lână sintetică și această producție trebue să fie astăzi mult mai mare.

Se va obiecta și aici, că lâna sintetică nu este nici atât de rezistentă și nici atât de călduroasă ca cea naturală. E adevărat. Dar acest lucru se rezolvă prin faptul că nu se fac nicicând haine numai din lână sintetică, ci din amestec din această lână cu cea naturală, în proporție cam de 50%, ceeace înseamnează o economie a lânei naturale în aceeași proporție.

Iată deci cum Germania deși săracă în materii prime, cu ajutorul chimiei a reușit să-și creeze ceeace-i lipsește, din ceeace are, și ce poate fi mai important decât acest lucru, mai ales acum în timp de războiu.

Anglia, spre exemplu, trebue să-și aducă petrolul și bumbacul din America, lâna din Australia, iar cauciucul din Asia, cu riscurile cunoscute ale navigației actuale, în vreme ce Germania a reușit să și le fabrice acestea la ea acasă din cărbuni și lemne.

Iată dece se poate spune că Germania are o putere industrială atât de extraordinară pentru că posedă, ca nici o altă țară, cea mai de seamă dintre materiile prime ale lumei: chimia.

Cu ajutorul ei a reușit să transforme materiile prime pe care le posedă, pentru a obține altele care-i lipsesc.

1) Atunci când nu vom preciza altfel, ne vom referi la cele ale anului 1938, ultimul an normal înainte de izbucnirea acestui războiu.

Puterea de cumpărare a micilor funcționari publici

Un ziar german ocupându-se de conjunctura economică românească, arată că nu sunt suficiente măsurile luate de guvern, pentru înfrânarea și reprimarea speculei, ci trebue să se mărească salariile, pentru a se creia un echilibru între puterea de plată și prețurile de pe piață. Autorul articolului arată că în Germania salariile au un nivel mult mai ridicat decât cel din România.

Adevărul e că salariile funcționarilor publici, în România, de la 1934 și până azi, s'au majorat numai de 2 ori, cu un spor de 50%. Odată în Decembrie 1937, când s'a acordat un spor de 6-7% și a doua oară în August 1940, când s'a făcut armonizarea și când s'au acordat circa 44%.

Această majorare de 50% s'ar părea importantă, însă ea n'a însemnat decât foarte puțin, deoarece nivelul salariilor a fost atât de scăzut, încât un impiegat avea un salar bugetar de lei 2600 lunar.

Aceste salarii mărite de abia au atins azi suma de lei 3500 pentru un impiegat stagiar și trebue să recunoaștem că este o sumă cu care nu se poate face față prețurilor excesive depe piață, cari au depășit cu mult 100% pe cele din 1934.

Pentru a se vedea evoluția acestor salarii și mai ales la funcționarii mici și mijlocii, până la gradul de subdirector, redăm în tabloul de mai jos, câteva cifre pe cari le socotim suficiente pentru a ne face o ideie asupra lor.

Evoluția salariilor din 1934-1940, cu sporurile acordate

SALARII	GRADUL	CLASA	Salar din 1929-Bază	Salar din 1934	Salar din 1940 cu ambele sporuri	Spor în 1940	1940 Cota de Spor %	Indemn. de chirie căsătorit cu 1 copil
Salarii mici	Impiegat	Stagiar	400	2600	4000	1400	54	140
	„	II	550	3050	4500	1450	47	185
	„	I	600	3300	5000	1700	51	200
	Sub Șef	Birou	800	3900	6500	2600	66	260
	Șef Birou	II	850	4900	7500	2600	53	275
	„	I	950	5650	8000	2350	42	305
Salarii mijlocii	Șef Secție	II	1400	6800	9000	2200	32	440
	„	I	1450	7300	9500	2200	30	455
	Șef Serviciu	II	1650	8000	11000	3000	37	515
	„	I	1700	8850	12000	8150	35	530

Cota generală de spor este de 44% în 1940 și 50% în 1934.

Azi, cu toate sporurile aplicate, un impiegat stagiar nu primește decât lei 3500 lunar, cu care nu poate face față nevoilor vieței, oricât de econom ar fi cineva.

După cum vom arăta mai jos, toate articolele s'au scumpit cu cel puțin 100%, depășind la unele chiar cifra de 200% (ouă, ceapă, îmbrăcăminte).

Astfel fiind, ușor își poate închipui cineva, care este traiul unui impiegat, căsătorit cu copii, când salariul lui s'a mărit numai cu 50%, în timp ce articolele s'au scumpit cu 120% (în medie).

Ținem să relevăm că majorările cele mai mari le au suferit articolele:

Ouă, ceapă, îmbrăcăminte, cu 200%.

Chirie, lemne, pasări cu 100%.

Carne, untură, brânzeturi cu 100%.

Zarzavaturi, pescărie cu 150%.

Toate aceste sporuri sunt calculate cu aproximație la prețurile din 1934.

Deasemeni este de remarcat indemnitatea de chirie, care se calculează la salariile de bază din anul 1929.

După cum se vede din tabloul de mai sus, la categoria *„căsătorit cu un copil"*, cea care are cota cea mai mare, se acordă un spor de salar de 140 lei lunar, la un impiegat stagiar și lei 530 la un șef de serviciu clasa I.

Or, când este cunoscut de toată lumea, că pentru o cameră cu bucătărie se plătește dela lei 1000 lunar, se poate vedea în ce măsură sporul dat poate acoperi această cheltuială, când el nu reprezintă nici 15% din prețul chiriei.

Cu aceste salarii, pe drept cuvânt se poate plânge oricine, că viața nu mai este suportabilă, pentru cei cinstiți și săraci, cari n'au altă sursă de venituri.

Aceasta a fost situația până acum; însă, ca urmare a sforțărilor ce se depun de către conducătorii țării, se așteaptă ca în anul 1941 aceste salarii să fie mărite.

Se impune o mărire a salariilor și pentru rațiunea de a se asigura un corp cinstit, gata de sacrificiu, care să contribue pentru ridicarea acestei țări.

Ca să fie eficace, sporul ce se va acorda ar trebui să fie de cel puțin 50% din salariul actual, de oarece numai așa funcționarii vor putea trăi mai omenește.

N. SIMIONESCU

Economia animală a țării

După importantele pierderi teritoriale suferite în cursul lunilor trecute, capitalul animal al țării noastre s'a redus la următoarele cifre, reprezentând numărul capetelor, în raport cu acela din luna Mai 1940:

Animalele	(Capete)	Oct. 1940	Pierderile
Boi și vaci	4.254.146	2.926.573	1.327.573
Bivoli	189.190	111.974	77.216
Porci	2.925.988	2.144.455	781.533
Ovine	12.849.944	8.979.984	3.809.956
Capre	382.232	283.563	98.669
Cai	2.042.473	1.312.453	730.020
Păsări	35.404.160	24.305.698	11.098.462

Cu toate pierderile importante suferite, totuși, stocul rămas, folosit cu chibzuință, ar putea îndestula cu prisosință necesitățile de azi ale populației și armatei mai ales dacă, concomitent, s'ar da o mai adecuată aplicare măsurilor de raționare a consumului de carne.

Pentru necesitățile exportului și ale consumului intern al țării, producția de carne pe anul 1939 s'a cifrat la 448.998.670 kgr. Din acestea 229.998.670 kgr. de carne au provenit dela abatoare și 220 milioane kgr. dela tăierile necontrolate și dela tăierile casnice.

Consumația a revenit deci în mediu la 22.20 kgr. de cap de locuitor.

Trebuințele actuale ale populației civile (din teritoriul redus) și nevoile exportului pe 1940 se ridică la aproape 330 milioane kgr. pe anul întreg. Ceeace ar necesita tăierea următorului număr de capete:

600.000 boi (100.000.000 kgr. carne); 4.000.000 ovine, capre (85.000.000 kg. carne); 1.500.000 porci (145.000 kgr. carne). Această consumație, deși raportată la cifra populației, apare destul de redusă ca procent pe cap de locuitor, se înfățișează totuși oarecum excesivă față de stocurile respective de care dispunem.

Astfel, cererile consumului redate în cifrele de mai sus, ca să fie satisfăcute ar reclama reducerea stocurilor în proporție de peste o cincime la cornute mari, de aproape jumătate la cornute mici și de mai bine de două treimi la porcine.

Căci în afară de rezervele permanente care trebuesc păstrate pentru reproducție, avem și problema mai delicată a stocului necesar de vite pentru muncile câmpului.

Iată de ce mână 'n mână cu măsurile pentru raționarea și raționalizarea consumului trebue să meargă și măsurile pentru ridicarea economiei animale din țara noastră la rangul unei îndeletniciri rentabile și deopotrivă metodice.

ȘTIRI

● **In com. Holeșov din Moravia** se va înființa un muzeu hanaco-valah. Holeșov este un orășel cu numeroase amintiri artistice și folcloristice. In împrejurimile comunei Holeșov au fost găsite și numeroase obiecte arheologice. Pentru muzeu s'a adunat încă de pe acum un material foarte bogat și el va fi deschis în curând.

● Producția totală de grâu a Statelor Unite e de 222.273.000 chintale, superioară cu 8.7 la sută celei din 1939 și cu 13.8 la sută mediei cincinale.

Recolta totală de porumb se cifrează la 622.120.000 chintale, adică cu o scădere de 5.9 la sută față de anul trecut, și cu un spor de 16.8 la sută față de media cincinală.

Recolta de ovăz este cu 32.2% față de cea din anul trecut; recolta de orz cu un spor de 12.5 la sută; producția de in de sământă cu un spor de 59,5 la sută și de 282,4 la sută față de media cincinală; producția de orez e evaluată la 10.736.000 chint. cu o scădere de 1.8% față de cea în 1939 și cu un spor de 12.6% față de media cincinală.

● *După oficiul statistic al Reichului, teritoriul Sovietelor s'a mărit, prin alipirea nouilor teritorii, dela 21.18 milioane km., la 21.64 mil. km. p. iar populația a crescut cu 23 milioane loc., numărând 193 mil. în Sept. 1939. In decursul ultimilor 20 ani populația rusă a crescut cu 59 mil. (30%).*

Excedentul natural între numărul născuților și al morților a atins în 1939 în Rusia proporția de 12.3 persoane la mia de loc. Dintre țările cu un excedent însemnat sunt de menționat: Olanda (12.1‰); Portugalia (11.4‰); România (10.4‰); Lituania (10), Italia (9.7); Bulgaria (9).

● In anul 1942 se vor împlini 100 de ani de când fabrica de bere din Pilzen a început să producă berea ei cu renume mondial. Cu prilejul acestui jubileu se va deschide la Pilzen și un mare muzeu al industriei berei, în care vor fi așezate toate amintirile ce posedă fabrica în legătură cu producția de bere

Leul nostru de eri și de azi

Dela războiul mondial și până azi, leul, moneta noastră națională, n'a încetat să aibă un curs depreciat. E bine să amintim, cu acest prilej, că nu pentru întâia oară cunoaște moneta românească această situație. Incă din veacul XIV (Ladislav Vodă 1369), când a apărut pentru prima oară banul metalic și până în 1884, când Petre Carp a fixat etalonul de aur, moneta noastră a fost în mod constant, o monetă depreciată, cu urmări grele pentru viața noastră comercială.

Un scurt istoric nu strică:

Prima unitate monetară română a fost „banul", numită astfel, după banul Craiovei sau al Severinului,

Fiind o monetă de aramă, de valoare mică, banul n'a putut rezista.

In secolul al XIV-lea „banul" a fost înlocuit cu „Asprul", monetă de argint turcă, numită astfel din cauză că era albă.

De altfel populația neavând o monetă a ei proprie se denumiau monetele străine după culoarea lor: roșii, albe, galbene, adică de aramă, argint, aur.

Istoria ne spune că Mircea cel Bătrân a plătit turcilor tributul cu 3000 de aspri.

ORIGINEA LEULUI

Tocmai în sec. XVII-lea apare leul, egal în valoare cu un piastru turc.

De ce a fost numit **leu?**

Turcii numiau piaștrii lor, „Aslani".

Leul nostru, imitând, moneta venețiană, deatunci, de o valoare egală, și care purta chipul leului venețian, românii au tradus exact denumirea turcă, tot așa cum au făcut și bulgarii cu moneta lor: „leva".

Fiind pe calea aceasta încetățenit, leul românesc, nu era de fapt o monetă reală, ci reprezenta o unitate străină: piastrul turc.

In afară de monetele turce, mai circulau în țară multe alte monete străine: polone, ruse, austriace, bulgare, grecești, franceze etc. Cine nu-și aduce aminte din copilărie de ele?

Dionisie Eclesiarhul ne spune că sub domnia lui Alexandru Ipsilante, circulau: orții (10 parale), lefții (20 parale), zloții (30 parale), leii (40 parale), Caragrosii (2 zloți), galbenii de aur (11.75 lei), pitacii (5 parale), sfanții (20 creițari), galbeni împărătești (4 lei și 8 creițari), galbeni olandezi (4 lei 15 creițari), talerii venețieni (4 lei și 2 creițari). Un creițar valora 4 parale și jum.

Este de altfel adevărat că înainte de epoca fanariotă, câțiva domni, au înființat bănării pentru baterea de monete naționale. Printre ei au fost: Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Despot Vodă — în Moldova, iar în Muntenia Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazu și Const. Brâncoveanu. Impotrivirea Porții, însă, de a recunoaște domnilor români dreptul de a bate monetă, a făcut ca stocul monetelor bătute să fie mic și moneta română să dispară repede.

După cronicarul Neculcea se spune că pe timpul Căimăcămiei logofătului Sandu Sturza și a vornicului Iordaki Cantacuzino, galbenul umbla 4 lei, iar zece ani mai târziu, prin 1802, valora 5 lei, apoi 8 lei, 21 lei și chiar 67 lei.

Deci cursul monetelor ajunsese pentru comerț o adevărată calamitate. O monetă avea un curs pentru visteria statului, un alt curs la Galați și altul la Brăila și Iași.

E locul să adăogăm, că tot așa se prezintă azi valoarea monetelor străine zise „Devize": Un curs recunoscut de Banca Națională și alte cursuri în încheierile de afaceri sau în bursa neagră.

INFIINȚAREA MONETARIEI NAȚIONALE ȘI NOUL SISTEM MONETAR

In fine, în anul 1867, guvernul de atunci s'a gândit să pună capăt acestei situații și s'a votat legea pentru înființarea monetăriei naționale și reglementarea unui nou sistem monetar.

Astfel s'a adoptat sistemul zecimal monetar, ca în Elveția, Belgia, Italia.

Noua unitate era leul, format din 5 gr. argint, din care 0.835, 1000 din argint fin și 165 din 100 din aliaj.

Prin această lege leul vechiu, care n'a fost văzut de nimeni, căci n'a existat, a dispărut și ca denumire.

PRIMELE INSTITUTE BANCARE

Incă din anul 1852, prin Gazeta Oficiul Princiar din Moldova, No. 76 din 26 August, se propune înființarea unui Institut bancar, cu capital subscris care să dea ajutor comerțului și industriei.

S'a numit chiar o comisiune compusă din: N. Șutzo, vornicul Basile Ghica și vornicul Petre Mavrogheni, care să se ocupe de lucrările preparatoare ale Băncei Moldovei.

Capitalul Bancar era format din acțiuni cu un capital de un milion de ducați — o acțiune 250 ducați.

Banca avea privilegiu de a emite bilete la purtător de 50 ducați unul.

Această bancă nu a luat însă ființă.

Prin anul 1856, sub domnia lui Grigore Alex. Ghica, s'a acordat dreptul lui Frideric Nuland, președintele Băncii din Dessau, de a face o bancă particulară, sub denumirea de Banca Moldovei, cu capital din țară și străin, capital 10.000.000 taleri prusieni, o acțiune 200 taleri.

Această bancă nu a dat rezultate bune și a fost lichidată în Decembrie 1860.

Tot în anul 1860, sub Alex. Ion Cuza, ia ființă Banca Țării Moldovei.

In anul 1859 fiind Ministru de finanțe C. Sterlade, se propune constituirea în București, a unei bănci publice de scont, numită Banca Română, capital 12 milioane, în 6000 acțiuni, o acțiune 2000 lei. Nici acest institut de Credit n'a durat mult, căci în 24 Iunie 1860, ministrul de finanțe, Ion C. Brătianu propune înființarea unui Institut de Credit pentru Principatele Unite.

Această propunere a fost contra semnată la București de N. Golescu, I. Brătianu, B. Vlădoianu, V. Boerescu, C. A. Rosetti, I. I. Filipescu. Mai târziu, în 1865, s'a acordat unor capitaliști străini, reprezentați prin Adolf de Hertz, din Viena și Loebel, din București, dreptul de a finanța o Bancă a României, pe o durată de 20 ani, și care să emită singură și bilete de bancă.

Această concesie a fost însă anulată prin legea din 1869, iar statul a plătit o despăgubire de 750.000 lei.

Trebue știut, că abia în anul 1880 a luat definitiv ființă actuala Bancă Națională, cu modificări din timp în timp.

INTRODUCEREA ETALONULUI DE ARGINT

In anul 1870 s'a făcut prima emisie a leului de argint, cu acest prilej, Domnitorul Carol a putut scrie tatălui său, Principele Anton de Hohenzollern: „Am bătut monetă din considerațiuni economice, căci nu mai puteam să împiedecăm tranzacțiile pentru un simplu capriciu al Turciei. Noua monetă poartă marca țării, și pe care turcii o primesc mai ușor fără efigia mea".

Intre anii 1867—70, au fost emise și monetele de aramă de 1—2, 5, și 10 bani, în sumă de 4 milioane lei.

Cu ocazia războiului din 1877-78 și a convenției monetare încheiate cu Rusia, s'a revărsat în România o mare cantitate de ruble (40.000.000). Au intrat deci în țară cu această ocazie tot soiul de ruble vechi, fără valoare în Rusia.

Mai târziu, acești bani au fost retrași iar din argintul lor au fost bătute noile monete de 0,50 bani, 1 leu, 2 și 5 lei.

Pentru plata cheltuielilor de război, guvernul emite bilete ipotecare, în valoare de 30 milioane, având garanție domeniile statului. După trei ani dela constituirea Băncei Naționale, la 1883, în darea de seamă annuală se arată o emisiune de bilete de 104.851.230 lei, iar rezerva metalică de argint (argintul fiind baza etalonică) era de lei 34.519.940. Adică cele 40 milioane monete argint emise de stat, plus 30 milioane bilete ipotecare și plus emisiile Băncii Naționale, inundând piața, ținea în loc tot comerțul țării.

Monetele de aur aflate în țară, stau ascunse pe baza legei de fer, că moneta rea, gonește moneta bună.

Agio-ul foarte mic la început, creste vertiginos și ajunge la 25%, dispărând chiar monetele de argint.

INTRODUCEREA ETALONULUI AUR

In anul următor, 1884, ministrul de finanțe Menelas Ghermanic, impune etalonul de aur.

Prin stabilirea definitivă a etalonului aurului, după un sbucium financiar de atâtea veacuri, se aduce, în sfârșit, liniștea în țară.

Dar această perioadă de siguranță n'a durat de cât până la răsboiul mondial.

Nesfârșitele emisiuni neacoperite ale Băncii Naționale, cu convoiul lor de rele, a gonit iarăși din circulație aurul, argintul și chiar nichelul.

După ultima situație sumară a Băncii Naționale din 23 Noembrie 1940 avem: stocul de aur circa 33 miliarde lei, iar biletele în circulație circa 62 miliarde lei, deci cu un spor de circa 14 miliarde, dela 48 miliarde, cât era până nu de mult.

Sporul acesta al emisiunei se resimte pe piața noastră prin scăderea valoarei leului nostru, față de alte monete străine. Tot aici — în slăbirea puterii de cumpărare a monetei noastre — găsim în bună parte și cauzele scumpetei excesive a pieței interne.

Evoluția de mai târziu pe care o va urma leul nostru, ca și monetele celorlalte țări, cine o poate întrevedea, când, după război, chiar soarta aurului pare să fie pecetluită, după credința și anticipările unor factori hotăritori în stabilirea nouei ordine europene?

De fapt nici aurul, nici moneta, care până acum s'a sprijinit pe el, n'ar mai interesa pe nimeni, de îndată ce inițiatorii lumei noui vor fi descoperit un mijloc mai practic și mai sigur de a înlesni schimbul de mărfuri și plățile, atât pe piețele interne cât și pe cele internaționale.

PANDELE STANESCU